
У розвитку міст помітна контрастність їхнього розвитку. На перший погляд це хаотичний, безладний суспільний феномен, проте насправді – це динамічна, мобільна, економічно раціональна органічна система з тісною та гнучкою комунікацією. Всі складові, чітким виявом яких є підприємства сфери гостинності, утворюючи соціо-просторову систему, характеризуються внутрішньою логікою і динамікою зв'язків [2, с.154-155].

Урбанізація стала однією з причин комерціалізації сфери гостинності. Нівелювання в містах обцинних зв'язків з властивим натуральним обміном, консерватизму з прогнозованим майбутнім для індивіда зумовлює формування мультикультурного середовища. Таке середовище є осередком індивідуальної і соціальної свободи, можливістю свого прояву, демонстративної поведінки, водночас чітка структуризація міського суспільства у розподілі праці часто звужує потребу індивіда в особистій свободі, зумовлює моральну та духовну деградацію, вбиває особистість. Готельні заклади у містах стають місцем задоволення побутових, культурних, професійних, ділових та інших потреб гостей та жителів міст. Простір закладів все більше набуває ринкового характеру, форми споживання, сферою публічних відносин, наслідком комерціалізації [3, с. 25].

Література:

1. Зіммель Г. Великі міста і духовне життя // Незалежний культурологічний часопис «І». – 2003. – Чис. 29: Геній місця. Leopoldis. Львів. Lemberg. Lwow. – С. 315-329.
2. Wirth–Nesher H. City Codes: reading the Modern Urban Novel / H.Wirth–Nesher. – Cambridge : Cambridge University Press, 1996. – 244 p.
3. Русавська В. А. Гостинність як чинник формування соціально-культурного простору міста ХІХ ст. // Збірник наукових праць «Гілея : Науковий вісник». – 2014. – Вип. 83. – С. 25.

Мирослава ПИТУЛЯК

Тернопільський національний університет імені Володимира Гнатюка

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ЛАНДШАФТОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Дослідження ландшафтів Тернопільської області розпочалися в другій половині 20-го століття.

Мета публікації є аналіз основних напрямів ландшафтознавчих досліджень Тернопільської області

Перший напрям ландшафтних досліджень області пов'язаний з проведенням ландшафтного картографування території та укладанням ландшафтних карт. Вивчалась морфологічна структура ландшафтів області (урочища, місцевості), складено ландшафтні карти на рівні одиниць локального рівня. На основі вивчення взаємозв'язків окремих компонентів, а також використовуючи ландшафтно-генетичний принцип фізико-географічного районування укладено схеми фізико-географічного районування.

Перші праці в яких подавалися дослідження ландшафтів Тернопільської області пов'язані з іменами М.П. Чижова, К.І. Геренчука, П.М. Цися, Л.І. Воропай, М.Д. Орла, та інших науковців.

Одним із перших дослідників ландшафтів Тернопільщини був М.П. Чижов. На ландшафтній карті ним виділено типи місцевостей і урочищ, а також ландшафтні райони. Чижов М.П. охарактеризував такі типи місцевостей: заплашний, прирічковий, плакорний (привододільний), останцево-вододільний, горбисто-грядовий, товтровий та дюнно-гривистий. На території області він виділив такі ландшафтні райони: Придністровський, Подільської гряди, Тернопільської рівнини, Товтровоного кряжу, Авратинської височини, Золочівсько-Кременецького кряжу, Малеого Полісся [7].

На схемі фізико-географічного районування західних областей Української РСР ЦисьП.М.

(1956) виділив в межах зон провінції і ландшафтні райони. Територія Тернопільської області на цій схемі знаходиться в межах західної частини провінції лісостепу Волино-Подільської височини з островами широколистяних лісів західного типу [5].

Узагальнюючим дослідженням ландшафтів західної частини України, а саме таких великих природно-географічних областей як Поділля, Побужжя, Полісся і Карпати є монографія «Природно-географічний поділ Львівського та Подільського економічних районів» (1964) підготовлена К.І.Геренчуком, М.М.Койновим, П.М.Цисем. У монографії охарактеризовано основні типи ландшафтів в межах Тернопільської області – поліський, широколистянолісовий, лучно-степовий, лісостеповий і заплашний. На території області на основі особливостей морфологічної структури виділено такі природні області: Мале Полісся, Західне Поділля, Північне Поділля, Опілля і Розточчя [1].

Дослідженням природних комплексів Тернопільської області, зокрема Заліщицького району, проводив Орел М.Д. (1975). У статті «До характеристики природних комплексів річкових долин Заліщицького району Тернопільської області» він дає ландшафтну характеристику річкових долин району [3].

Вагомим напрацюванням колективу українських географів можна вважати монографію «Физико-географическое районирование Украинской ССР»(1968 р.).

У монографії «Природа Тернопільської області» К. Геренчуком подано характеристику основних видів географічних місцевостей поширених у Тернопільській області, а також виділених ним ландшафтних районів: Мале Полісся, Кременецького горбогірного лісового, Бережанського горбогірного лісового, Монастирищенського горбогірного лісового, Товтрового, Лановецького, Тернопільського, Гусятинського, Придністровського [4].

Вивченню ландшафтів Тернопільщини присвячені праці П. Штойка в яких він аналізує сучасну структуру ландшафтів, а також антропогенні зміни ландшафтів впродовж тривалого господарського використання.

На основі врахування результатів новітніх ландшафтознавчих досліджень у 80-х роках проведено деталізоване фізико-географічне районування території всієї України на рівні областей і районів.

У 2003 р. розроблено нову удосконалену схему фізико-географічного районування [2].

Тернопільська область згідно цього районування (2003 р.) знаходиться у двох зонах – мішаних лісів (Поліський край) і широколистяних лісів (Західноукраїнський край). Виділено такі фізико-географічні області: Мале Полісся; Розточько-Опільська горбогірна область; Західно-Подільська височинна область; Середньо-Подільська височинна область.

Новим напрямом ландшафтознавчих досліджень області в кінці ХХ на початку ХХІ ст.. стало вивчення антропогенних змін в ландшафтах та антропогенних ландшафтів. Свідченням цього є праці Штойка П.І. (1982, 1984 рр.). Дослідження антропогенних ландшафтів Поділля, в тому числі і Тернопільської області проводяться науковцями Вінницького педагогічного університету, Тернопільського національного педагогічного університету та іншими. Серед науковців відомі праці Денисика Г.І., Воловика В.М., Канського В.С., Питуляк М.Р., Питуляк М.В.

Сучасні напрямки прикладних ландшафтознавчих досліджень пов'язані з сільськогосподарським, лісогосподарським, рекреаційним та іншими видами природокористування. Актуальними також на всіх етапах є еколого-ландшафтознавчі дослідження.

Література:

1. Геренчук К. І., Койнов М. М. Цись П. М. Природно-географічний поділ Львівського та Подільського економічних районів. Львів, Вид-во Львів, ун-ту, 1964. 221 с.
2. Маринич О.М. Пархоменко Г. О., Петренко О. М. Удосконалена схема фізико-географічного районування України. Український географічний журнал. 2003. № 1. С. 16–20.
3. Орел М.Д. До характеристики природних комплексів річкових долин Заліщицького району Тернопільської області Вісник Львівського державного університету ім. І.Франка, серія: географічна, випуск 9. Львів, Вид-во при Львівському державному університеті, 1975. С. 22-26.

-
4. Природа Тернопільської області / За ред. К.І. Геренчука. Львів: Вид-во ЛДУ, 1979. 169 с
 5. Питуляк М.Р, Питуляк М.В. Ландшафтознавчі дослідження Тернопільської області Подільський регіон: виклики XXI с. (географічні аспекти): Матеріали Всеукраїнської науково-практ. конф. (м. Тернопіль 25 квітня 2017), Тернопіль, 2017. С 73 -78.
 6. Физико-географическое районирование Украинской ССР. / Под ред. В.П.Попова, А.М.Маринича, А.И. Ланько. – К.: Изд-во Киевского ун-та, 1968. 683 с.
 7. Чижов М.А. Природа Тернопольской области. Тернополь: Тернопольоблиздат, 1957. ч. 1. С.74, ч.2. С.101.
 8. Штойко П.И. Изменения ландшафтов Западного Подолья в XV-XX веках: Автореф. дисс... к.г.н. – Львов, 1986. – 16 с.

Роман МОЛІКЕВИЧ

Херсонський державний університет

ГЕОГРАФІЯ ВИМУШЕНИХ МІГРАЦІЙ ХЕРСОНЦІВ З ОКУПАЦІЇ

Херсон - єдиний обласний центр, який був окупований на початку повномасштабного вторгнення в російсько-українській війні. Офіційних евакуаційних коридорів з міста не було, тому містяни власними силами покидали окуповані території. За період від 24 лютого до початку травня можна виділити три хвили евакуації та п'ять умовних коридорів, які діяли в різні часові проміжки.

Дослідження базується на матеріалах опитування, проведеного серед вимушених переселенців міста Херсона протягом 25 квітня - 1 травня 2022 року. Опитування проводилось на основі випадкової вибірки дистанційним методом. Об'єм вибірки задовольняє обсяг допустимої статистичної похибки. З окремими респондентами були проведенні глибокі інтерв'ю.

За результатами опитування - 64% херсонців розмістилось в межах України, а 36% - виїхало за кордон. Щодо виїзду в межах України то херсонці надавали перевагу західним більш безпечним областям, а також Одеській та Кіровоградській областях, які суто територіально ближчі до Херсона. Найбільше переселенців з Херсону в Одеській області - 16%, 12,5% - Львівська область, по 11,5% - Івано-Франківська та Вінницька області, 9% - Хмельницькій та 8% - Кіровоградській областях. Більшість з цих переселенців виїжджало з наперед визначеним кінцевим пунктом розміщення - здебільшого у родичів, друзів чи знайомих (56,3% респондентів). 39,1% респондентів визначались з тим де розміститись вже на підконтрольній території. Вони здебільшого розміщувались в тимчасових волонтерських пунктах або одразу починали шукати житло під оренду. В 1% респондентів головним фактором при виборі місця тимчасового перебування було наявність можливості працевлаштуватися, тому перевага надавалась великим містам. Також, 2,5% респондентів виїжджаючи з окупованих територій мали намір одразу потрапити за кордон, але з певних причин або змінили своє рішення або не змогли перетнути кордон. Здебільшого в цю групу ввійшли респонденти які виїхали з Херсону одразу 24 лютого і намагались перетнути кордон сім'єю в повному складі, але виїзд військовозобов'язаним чоловікам заборонили вже цього ж дня. Зіткнувшись з такою проблемою, переселенці починали шукати можливість розміститись в межах України. Хоча у переселенців виникало багато проблем, але більшість дуже задоволені місцем свого перебування - 32%, також 32% - задоволені та 28,5% - більш-менш задоволені. 7,5% - незадоволені та дуже не задоволені місцем свого перебування. Виходячи з таких умов перебування, 49,5% переселенців планували залишатись на місці свого поточного розміщення, 21% - визначались з подальшими діями (здебільшого ті, хто не так давно виїхали і зіткнулись з проблемами перенаповнення в регіонах зі значною кількістю біженців). Особливо важливо те, що 20 % респондентів планувало повернутись до Херсону навіть в умовах окупації. Здебільшого це дрібні приватні підприємці, які зіткнулись з проблемами